Всеукраїнська асоціація аритмологів України

Класифікація, стандарти діагностики та лікування порушень ритму і провідності серця

2025

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ АРИТМОЛОГІВ УКРАЇНИ

КЛАСИФІКАЦІЯ, СТАНДАРТИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ПОРУШЕНЬ РИТМУ І ПРОВІДНОСТІ СЕРЦЯ

Київ • 2025

УДК 616.12-008.313:616-036.22:616-07

За редакцією професора О.С. Сичова

Зібрання рекомендоване Всеукраїнською асоціацією кардіологів, затверджене вченою радою ДУ «ННЦ «Інститут кардіології, клінічної та регенеративної медицини імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України» для широкого кола фахівців: електрофізіологів, кардіологів, кардіохірургів, реаніматологів, терапевтів, функціональних діагностів, сімейних лікарів, наукових співробітників, викладачів вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти лікарів (Протокол № 3 від 18.04.2025 р.)

Класифікація, стандарти діагностики та лікування порушень ритму і провідності серця / за ред. О.С. Сичова. Київ: Четверта хвиля, 2025. 324 с.

ISBN 978-966-529-368-2

Стандарти Всеукраїнської асоціації аритмологів створені з метою вдосконалення діагностики та лікування хворих на серцево-судинні хвороби і відповідають вимогам Міжнародних рекомендацій щодо розробки настанов і протоколів діагностики та лікування на основі доказової медицини.

Стандарти містять сучасні положення, які довели свою ефективність протягом тривалого періоду їхнього застосування у світовій клінічній практиці.

Видання дотримується міжнародної термінології та містить класифікації хвороб органів кровообігу, приклади формулювання діагнозу і спадкоємність діагностики й лікування між первинною ланкою та спеціалізованими технологіями надання медичної допомоги.

Стандарти призначені для широкого кола фахівців: електрофізіологів, кардіологів, кардіохірургів, реаніматологів, терапевтів, функціональних діагностів, сімейних лікарів, наукових співробітників, викладачів вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти лікарів.

ISBN 978-966-529-368-2 УДК 616.12-008.313:616-036.22:616-07

© ДУ «ННЦ «Інститут кардіології, клінічної та регенеративної медицини імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України», 2025

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ КОЛЕГО!

Асоціація кардіологів України постійно оновлює і видає Стандарти діагностики і лікування серцево-судинних захворювань. Значне місце в цих виданнях присвячене питанням аритмій серця.

З огляду на те, що ця проблема є досить складною, оскільки ця патологія має багато видів, а підходи до їх лікування поєднують фармакологічні та інструментальні втручання, технологія яких динамічно розвивається, Всеукраїнська асоціація аритмологів України та робоча група «Аритмії серця та кардіостимуляція» Всеукраїнської асоціації кардіологів України зініціювали створення видання «Класифікація, стандарти діагностики та лікування порушень ритму та провідності серця».

Класифікації та стандарти, зібрані в цій книзі, узагальнюють передовий світовий досвід, міжнародні рекомендації та консенсуси, розроблені за участю авторів та укладачів цього зібрання. Ці документи постійно оновлюються.

В цьому виданні вперше створені розділи, присвячені методам діагностики порушень ритму та провідності серця, особливостям дій антиаритмічних препаратів та підходам до реабілітації пацієнтів з аритміями та імплантованими електричними пристроями.

У виданні з огляду на актуальність, соціальну значущість, необхідність підвищення обізнаності лікарів та відповідальності розміщено новий розділ «ВИТЯГ З НАКАЗУ (серцево-судинні захворювання) 14.08.2008 № 402 Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України {Зі змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства оборони у 2010-2024 рр., в тому числі від 27.04.2024 р. № 262}.

Це зібрання — офіційний оновлений документ Всеукраїнської асоціації кардіологів, метою якого є широке впровадження в нашій країні сучасних підходів до ведення пацієнтів із патологією серця та судин. Книга призначена для електрофізіологів, кардіологів, терапевтів, кардіохірургів, сімейних лікарів, функціональних діагностів, організаторів охорони здоров'я, а також викладачів вищих медичних навчальних закладів та установ післядипломної освіти лікарів.

Разом до Перемоги!

РОБОЧА ГРУПА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ АРИТМОЛОГІВ

Аритмії серця та кардіостимуляція

Сичов О.С. (Київ) — модератор
Витриховський А.І. (Івано-Франківськ)
Гетьман Т.В. (Київ)
Гребеник М.В. (Тернопіль)
Деяк С.І. (Київ)
Долженко М.М. (Київ)
Жарінов О.Й. (Київ)
Залевський В.П. (Київ)
Зінченко Ю.В. (Київ)
Іркін О.І. (Київ)
Карпенко Ю.І. (Одеса)
Катеренчук І.П. (Полтава)
Коваль О.А. (Дніпро)
Коваль С.М. (Харків)
Кравчук Б.Б. (Київ)
Лашкул Д.А. (Запоріжжя)
Лизогуб С.В. (Київ)
Льовкін І.М. (Київ)
Міхалєва Т.В. (Київ)
Потабашній В.А. (Кривий Ріг)
Распутіна Л.В. (Вінниця)
Романова О.М. (Київ)
Руденко К.В. (Київ)
Середюк Н.М. (Івано-Франківськ)
Солов'ян Г.М. (Київ)
Срібна О.В. (Київ)
Тащук В.К. (Чернівці)
Ханюков О.О. (Дніпро)
Целуйко В.Й. (Харків)
Ягенський А.В. (Луцьк)

ЗМІСТ

1. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОРУШЕНЬ РИТМУ ТА ПРОВІДНОСТІ СЕРЦЯ 7

Автори-укладачі: *О.С. Сичов, Д.Є. Волков, Т.В. Гетьман, О.Й. Жарінов, В.П. Залевський, Ю.І. Карпенко, І.М. Льовкін, О.М. Романова, Г.М. Солов'ян, О.В. Срібна, О.О. Ханюков*

2. СТАНДАРТИ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ХВОРИМ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ РИТМУ ТА ПРОВІДНОСТІ СЕРЦЯ 11

Автори-укладачі: *О.С. Сичов — модератор, Т.В. Гетьман, В.П. Залевський, Ю.В. Зінченко, Ю.І. Карпенко, І.П. Катеренчук, Б.Б. Кравчук, С.В. Лизогуб,* ***О.М.*** *Льовкін, Т.В. Міхалєва, Є.В. Могильницький, О.М. Романова, К.В. Руденко, Н.М. Середюк, Г.М. Солов'ян, О.В. Срібна, В.К. Тащук, О.О. Ханюков, Л.О. Шабільянова, О.Я. Марченко, О.В. Стасишена, Л.О. Андросова, О.О. Лобко*

2.1. Діагноз: надшлуночкові тахікардії 11

2.2. Шлуночкові порушення ритму 42

2.3. Фібриляція і тріпотіння передсердь.....53

2.4. Порушення провідності.....141

2.5. Тахікардії з широкими комплексами *QRS*.....150

2.6. Лікування безсимптомних аритмій 169

3. СТАНДАРТИ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ХВОРИМ ІЗ СИНКОПАЛЬНИМИ СТАНАМИ 180

Автори-укладачі: *О.С. Сичов — модератор, Ю.В. Зінченко, О.І. Іркін, С.В. Лизогуб, І.М. Льовкін, О.М. Романова, Г.М. Солов'ян, О.В. Срібна, О.Я. Марченко, Т.В. Міхалєва, Є.В. Могильницький, О.В. Стасишена, Л.О. Шабільянова, О.О. Сікорський, О.О. Обихвіст, Л.Р. Підлужна*

4. МЕТОДИ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ У ПАЦІЄНТІВ З ПОРУШЕННЯМИ РИТМУ ТА ПРОВІДНОСТІ СЕРЦЯ. МЕЖІ НОРМИ ТА ПАТОЛОГІЯ.....192

Автори-укладачі: *О.С. Сичов, М.М. Долженко, Ю.В. Зінченко, Г.М. Солов'ян, Т.В. Гетьман, Є.В. Могильницький, С.В. Лизогуб, О.О. Обихвіст, О.О. Сікорський, О.В. Стасишена, О.В. Срібна, О.О. Лобко, О.В. Левчук*

4.1. Рекомендації з амбулаторного моніторування ЕКГ 192

4.2. Кількісна ехокардіографічна оцінка порожнин серця 209

4.3. Черезстравохідна ехокардіографія 224

4.4. Стандарти проведення проби з дозованим фізичним навантаженням 230

4.5. Неінфазивне електрофізіологічне дослідження (черезстравохідна електрокардіостимуляція) 243

4.6. Інвазивне електрофізіологічне дослідження 254

4.7. Проведення магнітно-резонансної томографії серця в пацієнтів з порушеннями ритму і провідності серця 267

4.8. Рекомендації щодо проведення тилт-тесту 275

5. ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ПАЦІЄНТІВ З ПОРУШЕННЯМИ РИТМУ СЕРЦЯ ТА ПРОВІДНОСТІ 283

Автори-укладачі: *О.С. Сичов, О.В. Срібна, С.В. Лизогуб, Л.Р. Підлужна*

6. АНТИАРИТМІЧНІ ПРЕПАРАТИ – ПОКАЗАННЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПОБІЧНІ ДІЇ 289

Автори-укладачі: *О.С. Сичов, Г.М. Солов'ян, Т.В. Міхалєва, Т.В. Гетьман, О.В. Срібна, О.В. Стасишена, О.Я. Марченко, Л.О. Андросова*

7. ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ВИКОНАНИХ ІНВАЗИВНИХ ВТРУЧАНЬ З ПРИВОДУ РІЗНОМАНІТНИХ ПОРУШЕНЬ РИТМУ В УКРАЇНІ 296

Автори-укладачі: *О.С. Сичов, С.В. Лизогуб, О.Я. Марченко у співавторстві з: В.В. Распутіним, М.О. Мельничуком, І.П. Біскубом, С.О. Правосудовичем, А.В. Жвиревичем, М.О. Кушніром, О.Ю Григор'євим, А.Я. Матлахом, Г.М. Сухомлин, В.П. Олійником, М.В. Бугайовим, О.А. Мишаківським, Ю.І. Карпенко, Є.М. Люлькою, Р.П. Сакевичем, О.В. Качан, Д.І. Устименком, П.Й. Вівчаром, А.І. Кланцою, К.І. Саражином, О.В. Бараненком, І.Ю. Філіпповим, В.М. Ком'яти, Т.В. Кравченко, В.Л. Процик, І.О. Маковійчук, О.З. Параційм, С.В. Нікітаном, О.В. Дороніним, О.М. Грицаєм, Є.О. Перепекою, М.В. Бугайовим, О.О. Геретою*

8. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ 299

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ 320

Науково-практичне видання

За редакцією
професора О.С. Сичова

КЛАСИФІКАЦІЯ, СТАНДАРТИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ПОРУШЕНЬ РИТМУ І ПРОВІДНОСТІ СЕРЦЯ

За підтримки компаній

«Олайнфарм-Україна», АТ «Київський вітамінний завод» (Україна),
«Юрія-Фарм» (Україна), «Берінгер Інгельхайм» (Німеччина), «Байєр» (Німеччина)

Відповідальна за видання Тамара Циганчук

Підписано до друку 22.04.2025 р.
Формат 60×90 1/16. Ум. друк. арк. 18,8
Папір офсетний. Друк офсетний
Наклад 500 примірників

Видавець і виготовлювач ТОВ «Четверта хвиля»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6172 від 07.05.2018 р.
03039, м. Київ, Володимирська, 57
а/с 59, м. Київ, 03189
E-mail: 4hvylia@gmail.com